

Møte tysdag den 2. mars kl. 10

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n (nr. 58):

1. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ursula Evje og Ulf Erik Knudsen om overføring av forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet fra staten til fylkeskommunen/kommunen
(Innst. S. nr. 86 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:105 (1997-98))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om 1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 1997. 2. Saker for desisjon av Stortinget og saker til orientering
(Innst. S. nr. 102 (1998-99), jf. Dokument nr. 1 (1998-99))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1992-1996 desidert «Til observasjon»
(Innst. S. nr. 103 (1998-99), jf. Dokument nr. 3:1 (1998-99))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, m.v. for 1997
(Innst. S. nr. 104 (1998-99), jf. Dokument nr. 3:2 (1998-99))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om oppnevning av et utvalg for vurdering av konsekvensene som den tiltakende bruk av fullmaktslover har for befolkning og næringsliv
(Innst. S. nr. 87 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:15 (1998-99))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Glommens og Laagens Brukseierforening. Ny konsesjon for regulering av Osensjøen
(Innst. S. nr. 105 (1998-99), jf. St.prp. nr. 69 (1997-98))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om å foreta gentesting av ulv i Norge
(Innst. S. nr. 96 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:20 (1998-99))
8. Referat

Presidenten: Representantane Rolf *Reikvam*, Haakon *Blankenborg*, Kristin Krohn *Devold*, Per *Sandberg* og Morten *Lund*, som har vore permitterte, har igjen teke sete.

Følgjande innkalla vararepresentantar har teke sete:
For Hordaland fylke: Lars Arne *Ryssdal*.
For Rogaland fylke: Bent *Høie* og Kjell *Netland*.
For Østfold fylke: Ole Kristian *Kjølholt*
Det ligg føre fire permisjonssøknader:

- frå representantane Liv Marit *Moland* og Sverre *Myrli* om permisjon i tida frå og med 2. mars til og med 4. mars – begge for å delta i ei delegasjonsreise til Kuwait.
- frå representanten Harald *Hove* om permisjon frå og med formiddagsmøtets slutt 2. mars til og med 4. mars for å delta i ein internasjonal kongress i Brussel.
- frå Venstres stortingsgruppe om sjukepermisjon for representanten Terje *Johansen* frå og med tirsdag 2. mars og inntil vidare.

Presidenten foreslår at desse søknadane blir behandla straks og innvilga – og ser det som vedteke.

Frå første vararepresentant for Akershus fylke, Borghild *Tenden*, ligg det føre søknad om å bli friteken for å møte under representanten Terje *Johansen*'s sjukepermisjon frå og med 2. mars og inntil vidare, av velferdsgrunnar.

Presidenten foreslår at denne søknaden blir behandla straks og innvilga.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Følgjande vararepresentantar blir innkalla for å møte i permisjonstida: For Aust-Agder fylke: May Britt *Lunde*.
For Akershus fylke: Rikke Lind og Jan M. *Vevatne*.
For Hordaland fylke: Thorbjørn *Merkesdal*.
2. May Britt *Lunde* og Jan M. *Vevatne* blir innvalde i Lagtinget for den tida dei møter for representantane Liv Marit *Moland* og Terje *Johansen*.

Presidenten: May Britt *Lunde*, Rikke Lind og Jan M. *Vevatne* er til stades og vil ta sete.

Val av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det blir valt ein settepresident for Stortingets møte i inneverande veke – og ser det som vedteke.

Presidenten ber om framlegg til settepresident.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg tillater meg å foreslå Ursula Evje.

Presidenten: Det er gjort framlegg om Ursula Evje som settepresident. – Andre forslag ligg ikkje føre, og Ursula Evje er samrøystes vald som settepresident for møta i inneverande veke.

Representanten Ursula Evje vil sette fram eit privat forslag.

Ursula Evje (Frp): På vegne av meg selv ønsker jeg å sette fram et forslag om å endre reglene for godkjenning av høyere utdanning fra land utenfor EØS-området.

Presidenten: Forslaget vil bli behandla i samsvar med reglementet.

S a k n r . 1

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Ursula

Evje og Ulf Erik Knudsen om overføring av forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet fra staten til fylkeskommunen/kommunen (Innst. S. nr. 86 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:105 (1997-98))

Jon Olav Alstad (A) (ordfører for saken): Dokument nr. 8:105 for 1997-98 omhandler et forslag om å oppheve tre kgl. resolusjoner om forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet og å overføre dette ansvaret fra staten til fylkeskommuner og kommuner.

Komiteen har sendt forslaget over til Regjeringen, slik at de skulle få lov til å gi en vurdering av det, og administrasjonsministeren har varslet at Regjeringen arbeider med saken for å få en gjennomgang av konsekvensene som følge av en slik overføring. På bakgrunn av dette ber statsråden om at det ikke treffes noe vedtak om overføring før det arbeidet er sluttført.

Det er ikke første gangen Stortinget behandler et slikt forslag, og argumentene er vel kjent for de fleste. Det er i utgangspunktet et område som Regjeringen har ansvaret for, og der eventuelle endringer også må gjøres av Regjeringen. Men det er selvsagt ingenting i veien for at Regjeringen kan ta Stortinget med på råd i denne saken, ikke minst på bakgrunn av den store interessen som et slikt vedtak vil ha.

Det er åpenbart at prinsippet om kommunal selvråderett burde tilsi at kommunene selv hadde hånd om en såpass betydelig utgiftspost. På den andre siden er det lett å se at innføring av kommunal fastsettelse av lønninger til undervisningspersonalet raskt kan komme i konflikt med prinsippet om enhetsskolen. Derfor er det i utgangspunktet ingen lett politisk sak vi står overfor, og den fortjener en langt grundigere behandling, som den Regjeringen nå er i gang med.

Det er over ett år igjen til neste hovedtariffoppgjør og dermed første muligheten til å gjøre endringer. Derfor har flertallet kommet til den konklusjonen at vi ikke fatter vedtak i saken om overføring av forhandlingsansvaret til kommunene, da det ville ha vært et rent stortingsregjereri å gjøre dette nå, men avventer det arbeidet som gjøres fra Regjeringens side.

Presidenten: Presidenten gløymde det i starten, men vil no etter ønske frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, foreslå at debatten blir avgrensa til 45 minutt, og at taletida blir fordelt slik at Arbeidarpartiet får 10 minutt og dei andre gruppene 5 minutt kvar.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje blir gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det blir sett som vedteke.

Per Roar Bredvold (Frp): Dagens forhandlingsordning i skoleverket innebærer at arbeidsgiveransvaret i praksis er delt. Kommuner og fylkeskommuner har arbeidsgiveransvaret i forhold til den enkelte arbeidskontrakt. Staten er forhandlingspart, har myndighet til å gi instruksjoner m.v. Denne ansvarsfordelingen medfører en

del problemer av både praktisk og prinsipiell karakter. Altså: Lærerne i Norge er trolig den eneste yrkesgruppen i hele Norden hvor arbeidsgiver ikke har forhandlingsrett og vanlig styringsrett over sine arbeidstakere.

Så tidlig som i Dokument nr. 8:12 for 1989-90 fremmet stortingsrepresentantene Lyngholm og Koritzinsky forslag om å be regjeringen legge spørsmålet om hvem som skal ha forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet, fram for Stortinget. I regjeringskonferanse den 31. januar 1990 ble det besluttet nedsatt en arbeidsgruppe for gjennomgang av innholdet i og ansvaret for tariffavtaleområdet for lærerne. Etter regjeringsskiftet høsten 1990 besluttet den nye regjeringen at arbeidsgruppen skulle slutføre sitt arbeid. Arbeidsgruppen var en interdepartemental arbeidsgruppe, ledet av departementsråd Knut Grøholt, der innstillingen forelå i april 1991. Det såkalte Grøholt-utvalget kom til bl.a. følgende hovedkonklusjon:

- Dagens ordning er spesiell sett i forhold til andre sektorer ved at forhandlingsansvaret ligger til staten, mens arbeidsgiveransvaret ligger hos kommune og fylkeskommune.
- Etter utvalgets vurdering er det nåværende tariffavtalesystem i liten grad egnet som virkemiddel for å søke nasjonal styring i skolesektoren. Lov, forskrifter, budsjettvedtak m.m. bør være tilstrekkelige styringsmidler for skoleverket på samme måte som for andre sektorer, f.eks. helsesektoren.
- Overføring av forhandlingsansvaret vil være i samsvar med det finansielle ansvarsprinsippet.
- En overføring av forhandlingsansvaret til kommuner og fylkeskommuner vil innebære at alle sider av arbeidsgiveransvaret samles.

Etter tidligere lovgivning ble lærernes lønn fastsatt av den enkelte kommune, likevel slik at Stortinget fastsatte minstelønnene. Dette systemet ble endret ved lønnsregulativet av 1948 og ved lovendring samme år, som bestemte at Stortinget skulle fastsette lønningene. Endringen ble begrunnet i et ønske om at det skulle være ensartede lønnsvilkår over hele landet. Det ble kun opprettholdt en sterkt begrenset adgang til å gi kommunale tillegg.

Dagens fordeling innebærer at fylkeskommunenes og kommunenes oppgaver omfatter ansvaret i det enkelte arbeidsforhold, bl.a. når det gjelder:

- tilsetning, oppsigelse osv.
 - lønnsansvar
 - å legge til rette for nødvendig etterutdanning og faglig ajourhold og
 - oppfylle arbeidsgivers plikter etter arbeidsmiljøloven, f.eks. sikkerhet
- Statens oppgaver og ansvar omfatter bl.a.:
- å fastlegge lønns- og arbeidsvilkår gjennom forhandlinger
 - å fastsette instruksjoner
 - å gi regler om hvilke stillinger som skal være i skolen
 - gi bestemmelser om stillingsvern og tilsetningsvilkår i lov og avtale
 - medbestemmelse m.v. på sentralt nivå

- ansvar for lederopplæring og spesielle satsingsområder innen etterutdanning

Dette kan oppsummeres slik at det er kommunesektoren som har budsjettansvar og ansvar i det enkelte arbeidsforhold, mens det er staten som langt på vei gir rammevilkårene. For øvrig er det også en del gråsoner mellom kommunesektorens og statens ansvar.

Fremskrittspartiet mener at følgende forhold bør vurderes: Allerede ved førstkommande særavtaleforhandlinger bør staten reise krav som kan bidra til en normalisering av avtaleverket for undervisningspersonalet. Staten klagjør at en ønsker det eksisterende lesepliktsystemet erstattet med et system som i større grad gir arbeidsgiver mulighet for å disponere over arbeidstiden. Samtidig bør instruksene for undervisningspersonalet fjernes eller forenkles vesentlig.

Lesepliktene og rammetimetallsbestemmelsene regulerer langt på vei ressursbruken i skoleverket. Ved overgang til et annet system må man vurdere å fastlegge en minimumsnorm for ressursbruk, f.eks. pr. elev, for å sikre opprettholdelse av et likeverdig opplæringstilbud. Som et ledd i riktig retning av en større omlegging foreslås leseplikten gjort til drøftingsgjenstand i grunnskolen.

Fjerning av den binding som administrasjonsressursen representerer, vil gi den enkelte rektor større frihet til å finne hensiktsmessige løsninger, og vil samtidig gi et klart større ansvar.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bør sørge for at den enkelte skole blir tilfredsstillende administrert gjennom regelverket. Det bør være større mulighet for å organisere personalet og disponere ressursene ut fra skolens behov. Særavtalene må endres slik at dette blir mulig.

På vegne av Fremskrittspartiet og Høyre vil jeg legge fram følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen overføre forhandlingsansvaret for undervisningssektoren (grunnskoler og videregående skoler) til kommuner/fylkeskommuner.»

Presidenten: Representanten Bredvold har teke opp det forslaget han refererte.

Trond Helleland (H): Høyre er av den oppfatning at forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet i lokalforvaltningen bør overføres fra staten til fylkeskommuner og kommuner. Vi er samtidig klar over at dette ansvaret tilligger Regjeringen, og at det tidligst kan skje fra 1. mai 2000. Vi er også kjent med at Regjeringen nå vurderer spørsmålet gjennom nye utredninger. Når vi allikevel gir Regjeringen det vennlige råd å overføre forhandlingsansvaret til kommunesektoren, er det fordi vi føler at dette spørsmålet er så grundig belyst gjennom tidligere utredninger at tiden nå er inne for handling. Det må være meget spesielle grunner til stede for at den part som har arbeidsgiveransvaret, ikke skal ha forhandlingsrett overfor de samme arbeidstakerne. Min følelse er også at dette spørsmålet nå vinner større gjenklang i lærerkretser. Høyre vil anbefale Regjeringen å falle ned på samme konklusjon.

I en tid da man i mange deler av landet sliter med rekruttering av lærere, vil det være positivt dersom lokale myndigheter har forhandlingsansvar. Dette gjør at kommunene kan gå offensivt inn i lokale arbeidsmarkeder for å rekruttere lærere. I Sverige ble forhandlingsansvaret for lærerne overført til kommunesektoren i 1991, etter forslag fra Göran Persson. Blant de argumentene som ble brukt i Sverige, var:

- Organisatorisk likhet gjennom statlig detaljstyring er ingen betingelse for en likeverdig skole.
- Overgang fra regelstyring til målstyring i skolen betinger et samlet kommunalt driftsansvar for skolen.
- Når driftsansvaret ligger til kommunene, må de også gis ansvar for personalet. Først da blir driftsansvaret tydelig nok som grunnlag for nødvendig ledelse.
- Delt arbeidsgiveransvar mellom stat og kommune har gjort det vanskelig å plassere ansvar.
- Systemet har ført til detaljregulering av personalspørsmål, og dermed skapt store vansker for hele skolevirksomheten.
- Å dele skolen i et statlig og et kommunalt ansvarsområde gjør rasjonell personalbehandling vanskelig.

Mange av disse argumentene fra Sverige har også gyldighet her i landet, og de erfaringene man så langt kan trekke ut fra Sverige, er:

- Kommunene inngår nå avtaler med lærerne som med andre kommunalt ansatte. Kommunesektorens engasjement for kvalitet og innhold i skolen er økende.
- Lærerne opplever at de kan få belønning for ekstra innsats.
- Lærerorganisasjonene er fornøyd med utviklingen og de avtalene de har fått til.

Tiden er nå inne for å handle på dette området. Høyre oppfordrer Regjeringen til å overføre forhandlingsansvaret for lærerne til kommunesektoren.

Rolf Reikvam (SV): Denne debatten er på mange måter en avsporing fra det som er det reelle problem, for problemet er lønnsnivået for lærergruppene. For ganske nøyaktig ett år siden hadde vi en debatt i Stortinget på bakgrunn av en interpellasjon som gikk på lønnsnivået for lærergruppene. SV fremmet den gang et helt konkret forslag om at lærerne burde få et høyere lønnsstillegg ved fjorårets tariffoppgjør, nettopp for å sikre rekruttering til læreryrket.

Vi vet at det i dag er en stor andel av lærerne som mangler godkjent utdanning. Andelen er økende. Vi vet at det er vanskelig å rekruttere til videregående skole lærere som har en faglig fordypning, altså lærere som har utdanning fra universitetet. Det er dette som er problemet – å rekruttere folk til læreryrket.

Høyre har i dag et utspill i mediene om at lærergruppene bør få høyere lønnsstillegg ved årets tariffoppgjør enn det som andre grupper får. Dette er vi i SV enig i, og vi tror at det er helt nødvendig dersom vi skal kunne greie å rekruttere lærere i årene framover. Da vi hadde dette forslaget framme i fjor, stemte Høyre imot, de mente den gangen at det var å blande seg opp i et tariffoppgjør. Jeg er ganske overbevist om at dersom vi skal kun-

ne gjøre noe med lærerrekutteringen i tiden framover, må vi bruke lønn som et virkemiddel. Stortinget er nødt til å si til forhandlerne på arbeidsgiversiden at lærergruppene skal ha et høyere lønnstillegg enn det andre grupper måtte få, nettopp for å sikre framtidig rekruttering.

Det er dette vi egentlig burde diskutere, og det er det vi egentlig burde ha brukt tid på i denne debatten, framfor disse formalistiske betraktningene omkring arbeidsgiveransvaret – hvem som skal forhandle på vegne av arbeidsgiversiden, om det skal være staten, eller om det skal være kommunesektoren. Dette er en debatt som har pågått i minst ti år. Den startet på midten av 1980-tallet. Vi vet at lærerorganisasjonene har vært imot å flytte forhandlingsansvaret fra staten til KS. Jeg tror at dette i stor grad er et symptom på at lønnsnivået er for lavt for lærergruppene. Hadde vi hatt en situasjon der lærerne hadde en lønn som de syntes var rimelig, er jeg ganske overbevist om at problemet med hvem som skal være motparten på arbeidsgiversiden, ville være av underordnet betydning. Det viktige for oss, som arbeidsgiver i dette tilfellet, er å gi et klart og entydig signal om at hvis vi skal klare å rekruttere folk til læreryrket i tiden framover, må lønnsnivået opp for denne gruppen.

Vi vet at det er en viss bevegelse innenfor lærerorganisasjonene når det gjelder spørsmålet om forhandlingsmotpart. Jeg føler nok at det har skjedd en bevegelse i retning av at de er mindre bekymret i forhold til å ha KS som en forhandlingsmotpart. Det ville i denne situasjonen være galt av Stortinget å prøve å pålegge Regjeringen å flytte arbeidsgiveransvaret fra staten til KS. Det vil på en måte være at vi her i Stortinget blander oss inn i en prosess som er på gang, og som i løpet av et visst antall år sannsynligvis vil lede fram til at KS – hvis nå den organisasjonen utvikler seg på en god måte – vil overta dette arbeidsgiveransvaret. Men det signalet Stortinget burde gi i denne fasen, er å si klart og entydig til våre forhandlere ved årets tariffoppgjør at hvis vi skal greie å sikre rekruttering til læreryrket i tiden framover, må det gjøres noe med lærerlønningene. Det er det svaret Stortinget burde ha gitt nå. Vi i SV er ikke innstilt på å stemme for et forslag der vi blander oss inn i en prosess som er på gang, og som bør få utvikle seg fram til at KS sannsynligvis tar over dette forhandlingsansvaret.

Morten Lund (Sp): Senterpartiet hører til det flertallet som ikke ønsker å instruere Regjeringen i denne saken. Det er en prosess på gang. Samtidig synes vi den prosessen har vært i gang såpass lenge at det ville vært positivt om Regjeringen fram til neste år hadde fått til en avklaring. Senterpartiet har ikke drøftet dette i sin gruppe, og det jeg vil si, er da for egen regning.

Jeg synes det er vanskelig å finne argumenter til forsvaret for dagens ordning. Det er mange og tungtveiende argumenter for å likestille undervisningspersonalet med andre yrkesgrupper i kommunesektoren. Jeg synes det er særlig grunn til å vektlegge at det er et klart brudd på prinsippene for lokalt selvstyre at de lokale arbeidsgiverne er helt koblet ut når lønninger og arbeidsvilkår fastsettes for en så stor gruppe. Som kjent er denne lønnsposten

meget stor i en kommunes økonomi. De lønninger og vilkår som fastsettes for undervisningspersonalet uten kommunenes medvirkning, har direkte betydning for andre stillinger i en kommune, særlig i ledersjiktet, viser det seg. Det tør være vel kjent at kommunesektoren er svært lite tilfreds med dagens ordning, og at KS endog har forsøkt via rettsavgjørelse å få til endringer i ordningen. Det ville være bra for forholdet mellom kommunene og deres ansatte, lærerpersonalet, å få en avklaring snarest mulig, og jeg regner med og håper på at Regjeringen legger stor vekt på kommunesektorens syn når den tiden kommer.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Ursula Evje (Frp): Jeg undrer meg på om lærerlønnen virkelig kan komme i konflikt med enhetsskolens prinsipper, som går på å sikre det enkelte barn en likeverdig grunnskole og videregående skole, uavhengig av geografi og foreldrenes økonomi. I forhold til dette prinsippet bør lærerlønnen være rimelig uvesentlig. Men den er helt klart viktig når vi snakker om rekruttering av høyt kvalifiserte lærere rundt omkring i alle bygdene i dette langstrakte landet. Men vi bør samtidig huske på at normalregelen er at opp mot 90 pst. av kommunenes skolebudsjett faktisk går med til å dekke lønninger slik som det er i dag, og hvis vi skal styre dette ytterligere, ser jeg en umiddelbar fare for at læreboksituasjonen, byggsituasjonen og læremiljøet vil stå i enda større fare enn de gjør i dag.

Vi skal heller ikke glemme at vi har klausuler i privat-skoleloven som sier at de private skolene ikke får lov til å lønne sine lærere høyere enn det det offentlige gjør. Dermed vil utarming av lærerlønninger og vanskeligheter med rekrutteringen ramme disse skolene akkurat like hardt på sikt som det rammer det offentlige. Vi må prøve å se om ikke kommunene, eller sagt på en annen måte, de som eier skolene – for det er jo mange som eier skoler i dette landet, det er kommuner, fylker, private, stiftelser, det er et utall av eierforhold – og som ser hvilke problemer de i realiteten har, og hvilke økonomiske muligheter de måtte ha, kanskje er de som best kan rydde opp i dette forholdet.

Lærernes status og lønn pr. i dag er et aldeles begreplig kapittel. Men hvordan har det blitt sånn? Det var kanskje bra i 1948, men det som var bra i 1948, etter krigen, behøver da vitterlig ikke å være bra i år 2000. Nå må vi begynne å tenke litt i nye baner og foreta en helt nødvendig modernisering av dette forholdet.

Rune E. Kristiansen (A): Man kan gjerne stå her i en debatt og ha synspunkter og synse litt om både det ene og det andre knyttet til lærerrekuttering eller lønsspørsmål for lærere, men forslagsstillerne har jo konkret gått inn på flytting av et forhandlingsansvar. Da synes jeg egentlig det Regjeringen har sagt i sitt brev til komiteen, som ikke er blitt berørt av så mange her i dag, er vesentlig:

«Saken reiser en omfattende problemstilling og berører nær 100 000 arbeidstakere.»

Jeg vil gjerne se det politiske parti som tror det er en sak hvor man bare kan gjøre et vedtak om eller henstille til Regjeringen å flytte arbeidsgiveransvaret og frikoble 100 000 arbeidstakere. Der tror jeg Regjeringen absolutt er på det riktige sporet, når de vil gå fram i samarbeid med partene – og Regjeringen er da en av partene.

Hver eneste gang debatten her i Stortinget har knyttet seg til forhandlingsansvaret, har det nettopp endt med det klokeste, nemlig at det er en sak som partene i arbeidslivet må håndtere. Man får ikke til noe vellykket for verken den ene eller andre måten å føre forhandlinger på ved å innbille seg at man kan gjøre vedtak om å henstille til Regjeringen å gjøre noe i den ene eller andre retningen knyttet til forhandlingssituasjonen innenfor kommunesektoren eller statssektoren, hvis ikke arbeidstakerorganisasjonene er delaktig i et slikt løp.

Helt til slutt: Jeg registrerte med interesse det Morten Lund uttrykte – han uttrykte også klart og tydelig at det var hans eget syn og ikke Senterpartiets han stod for. Det er én ting som har slått meg når jeg har fulgt forhandlingene knyttet til KS. Det er at hver gang det har vært hovedforhandlinger, har KS sagt: Ja, vi har jo ikke annet å gjøre enn stort sett å følge staten. Og det er jo der problemstillingen ligger. Hva skulle bli så mye bedre for lærerorganisasjonene om man koblet forhandlingene opp til KS i stedet for til staten, når nettopp KS uttrykker at de egentlig bare følger statens løp, selv om det er visse tilpasninger? Men det er ikke det som er hovedargumentet mitt for å ta ordet her. Det er i første rekke at arbeidstakerorganisasjonene, som en forutsetning for eventuelt å finne andre alternativer, må være delaktige i den prosessen.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 1. (Votering, sjå side 2180)

S a k n r . 2

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om 1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 1997 2. Saker for desisjon av Stortinget og saker til orientering (Innst. S. nr. 102 (1998-99), jf. Dokument nr. 1 (1998-99))

Jørgen Kosmo (A) (komiteens leder): Dokument nr. 1 er etter mitt syn et av de viktigste dokumentene som Riksrevisjonen legger fram for Stortinget. Ikke bare er det en gjennomgang av tidligere års regnskap og en synliggjøring av den faktiske regnskapsmessige revisjonen, men det er også en beskrivelse av problemer i de ulike statsetater som dokumenterer hvorfor enkelte regnskap ikke automatisk kan godkjennes. Ved siden av dette tar Dokument nr. 1 opp en del prinsipielle saker som går på hvordan Regjeringen følger opp de pålegg og intensjoner som ligger i stortingsmerknader, og de nødvendige tiltak som skal iverksettes for å møte framtidig samfunnsutvikling.

Enkelte saksordførere vil vel gå inn på ulike punkter i Dokument nr. 1 i den påfølgende debatten. Jeg har bare

lyst til innledningsvis å reise to spørsmål av mer generell karakter.

Det første er spørsmålet som knytter seg til innføring av et nytt økonomireglement i staten. Jeg synes at det man får dokumentert gjennom Riksrevisjonenes antegnelser, og i og for seg gjennom det som synliggjøres av de svar som Finansdepartementet har gitt i forbindelse med spørsmål rettet til det om enkelte etater underlagt Finansdepartementet, viser at ambisjonsnivået for å få innført nytt økonomireglement i staten synes å være vel høyt, og at man har et vel stort hastverk med å få dette i orden.

Slik som jeg kan lese dokumentene, er det åpenbart at det totalt sett i de ulike statsetater ikke finnes kompetanse nok til å utvikle de datasystemer som er nødvendige for at man skal få en trygg og god gjennomføring av nytt økonomireglement. Vi ser at ulike etater sliter med å få bygd opp de nye programmene, de nye systemene, og med å få tilført nok kompetanse til dem som skal være regnskapsførere, til at intensjonen i nytt økonomireglement kan ivaretas på en god nok måte. Derfor er det grunn til for oss alle å stille spørsmålet: Har vi hatt et for stort ambisjonsnivå ved det nye økonomireglementet, og har vi gitt oss selv for korte frister i forbindelse med innføringen av det nye reglementet og avviklingen av det gamle?

Dette er ikke først og fremst noen bestemt kritikk rettet mot Finansdepartementet, dette er først og fremst ment som et signal som går på at vi ved framtidig innføring av store, tunge nye systemer må være sikre på at vi har kompetanse nok før vi begynner å stille krav til de enkelte etater. For i siste instans er det altså den enkelte borger i dette land som berøres, og som kanskje ikke får den rettferdige behandling av sine saker som de har krav på.

Når etater underlagt Finansdepartementet, som skattefogdkontorene, har problemer i tilknytning til dette, synes jeg ikke at det er rart at også andre etater sliter med å skaffe seg nødvendig kompetanse. I denne forbindelse kan det synes som at de som kanskje tjener mest på dette, er profesjonelle aktører i markedet som tilbyr konsulent-tjenester for nye systemer, ved at de ulike statsetatene blir pålagt å kjøpe inn denne kompetansen, som betyr at man i en rekke tilfeller kjøper nye systemer og legger dem inn i sine ulike edb-systemer, og kanskje blir prisgitt de tilbudene som kommer fra de store aktører på det internasjonale markedet. Med noe lengre og mer suksessiv innføring kunne det kanskje i større grad vært mulig å utnytte egen kompetanse i dette arbeidet. Vi har fra komiteens side pekt på at man må ha dette særlig i fokus i framtiden.

En annen bekymringsfull faktor er et spørsmål som komiteen også har vært inne på i oppfølging av Riksrevisjonens merknader i tilknytning til år 2000-problematikken, nemlig 1) at det ikke synes å være slik at alle offentlige etater tar denne problematikken nok på alvor, 2) at det mangler kompetanse i statsforvaltningen til å kunne håndtere dette.

Vi har i oppfølging av Riksrevisjonens Dokument nr. 1 tilskrevet Arbeids- og administrasjonsdepartementet og

i og for seg fått bekreftet at arbeidet med å møte år 2000-problematikken pågår for fullt, men man er ikke i stand til å kunne ha noen sikker forvisning om at man på vitale samfunnsområder kan være så mye i forkant at man unngår at det blir problemer. Jeg tror alle skjønner at problemer vil oppstå i forbindelse med år 2000-problematikken, men det som må være viktig for Stortinget og for Regjeringen, er å sørge for at vi er så godt forberedt at vitale samfunnsinteresser ikke berøres på en slik måte at det påfører samfunnet uopprettelig skade. Derfor er komiteen glad for at arbeids- og administrasjonsministeren har varslet at man er sterkt konsentrert om dette arbeidet, og at en vil videreføre det utover i dette året. Men det er grunn til å minne om at vi er i 1999, og de som ikke har gjort det forberedende arbeidet til i dag vil få betydelige vanskeligheter utover høsten med å være kvalifisert for å ta jobben i forbindelse med år 2000. Det er snakk om lønnsutbetalinger, pensjoner, trygdesystemer, systemer for beregning av folks skatt, elektrisitet, et helsevesen som skal fungere osv. osv.

Det vi fra Stortingets side bør være opptatt av, er å gi et forholdsvis kraftig signal om at man spesielt på de helt vitale områder av samfunnet sørger for å være forberedt og så godt som det er mulig, rustet til å møte denne IT-utfordringen, og så får vi ta de problemene som oppstår, med størst mulig grad av fleksibilitet.

Det var foruroligende å høre i gårsdagens pressekonferanse at helseministeren ikke føler seg bekvem med dagens situasjon i forhold til i hvilken grad de ulike helseinstitusjoner i dette landet har tatt IT-problemene i forbindelse med årtusenskiftet nok på alvor. Vi regner med at det nå blir en betydelig innsats fra Regjeringens side i forhold til de ulike etatene for at man skal være best mulig forberedt. I siste instans er det Regjeringens og Stortingets ansvar at folk får de lønningene de skal ha, at folk får de pensjonene de skal ha, og at vi er i stand til å sikre at vitale samfunnsinteresser blir ivaretatt.

Avslutningsvis – la meg kommentere ett spesielt direktorat. Av Riksrevisjonens rapport framgår det at man stort sett siden 1991 har hatt problemer med å få godkjente regnskaper fra Sjøfartsdirektoratet. Komiteen prøver å være forholdsvis rund i måten å videreføre kritikken fra Riksrevisjonen på, men når komiteen forutsetter at dette skal være brakt i orden slik at regnskapene for 1998 lar seg revidere, er det alvorlig ment. Jeg tror det vil være meget ubehagelig å være sjef for Sjøfartsdirektoratet hvis vi ser at det til neste år oppstår de samme problemene som har vært år om annet. Det er uakseptabelt når man fra Riksrevisjonens og Stortingets side i forbindelse med én spesiell statsetat snart gjennom et helt tiår kontinuerlig har laget anmerkninger, og dette ennå ikke er brakt i orden. Det er bare mangelen på desisjonsformer som gjør at kritikken ikke blir enda sterkere enn den kritikken som er framsatt i det dokumentet vi har til behandling.

Komiteen har valgt ut en rekke saksområder i Dokument nr. 1 som man har kommentert. Det betyr ikke at vi ikke synes de områdene som ikke er kommentert, ikke er viktige, men i et så omfattende dokument som Dokument

nr. 1 er man nødt til å velge ut spesielle områder som man regner med har en spesiell interesse. For de områdene som komiteen ikke har kommentert spesielt, er det selsagt slik at vi slutter oss til de merknader og de forslag til desisjonsvedtak som Riksrevisjonen har.

Odd Holten (KrF): Vi har nå til behandling et meget sentralt dokument fra Riksrevisjonen, som lederen nå har gjennomgått på en grundig måte. Jeg kan i hovedsak slutte meg til det som han har anført.

Som saksordfører for Samferdselsdepartementets saker ønsker jeg å henvise til den korte merkningen som finnes i innstillingen. Dog vil jeg understreke Riksrevisjonens påpeking, at de bevilgninger som er vedtatt av Stortinget til ulike utbyggingsformål, må benyttes på en best mulig måte. Realistisk sett er det slik at vi til stadighet opplever, beklageligvis, at innenfor denne sektoren er det ikke samsvar mellom de saker som legges fram i Stortinget til behandling og de faktiske forhold når det gjelder økonomirammene. Komiteen mener også at dersom det er behov for omdisponeringer, bør det skje på den måten at Stortinget på nytt får sakene til behandling. Det tror jeg er en utbredt oppfatning i Stortinget, og vi forventer derfor at det blir bedring i så måte innenfor ulike samferdselsprosjekter. Det må med andre ord blir en bedre samklang mellom Stortingets vedtak og det som her er tatt opp til behandling i enkelte prosjekter.

Videre føler jeg også behov for å berøre regnskapsforholdene knyttet til Sjøfartsdirektoratet, ut fra den alvorlighetsgrad dette har. Det er meget alvorlig at Sjøfartsdirektoratet i liten grad har fulgt opp Riksrevisjonens bemerkninger og anbefalinger helt tilbake fra 1991, og at heller ikke regnskapet for 1997 er revidert. Slike forhold bør ikke fortsette, og jeg forutsetter at statsråden tar de nødvendige skritt for nå å få de forhold i orden som nevnes i rapporten, og at dette skjer omgående. Ingen er tjent med en slik praksis som Riksrevisjonen avdekker, og jeg håper derfor, i likhet med komiteens leder, at vi for neste budsjettårs revisjon ikke opplever denne form for utilfredsstillende behandling fra Sjøfartsdirektoratets side.

For øvrig henviser jeg til komiteens innstilling og anbefaler de forslag som her foreligger.

Vidar Kleppe (Frp): I hovedsak slutter også jeg meg til komiteleder Kosmos redegjørelse for Dokument nr. 1 og Innst. S. nr. 102. I likhet med komitelederen må jeg understreke på det sterkeste at det arbeidet som Riksrevisjonen gjør, og de undersøkelsene som de foretar, skal følges opp av samtlige departementer og samtlige som er berørt av den kritikken Riksrevisjonen tar opp, etter at vi har behandlet dette i komiteen og så lagt det fram.

Når det gjelder Sjøfartsdirektoratets økonomiforvaltning og regnskap for 1997, som de foregående talerne har vært inne på, ser en, som også komitelederen var inne på, at kritikken fra komiteen er entydig, og den er sterk. Grunnen til at vi ikke kan være sterkere på dette området enn det vi er, er at vi ikke har mer å gå på her. Jeg tror heller ikke Sjøfartsdirektoratet har mer å gå på hvis ikke dette nå blir gitt ikke bare høy prioritet, men den høyeste

prioritet når gjelder å få styr på økonomien og regnskappene i denne etaten.

Jeg tar det som en selvfølge at begge de statsrådene som er her i salen i dag, vil følge opp og passe på at det som Riksrevisjonen har påpekt allerede i 1991, og som en enstemmig komite har understreket gang på gang, som komitelederen var inne på, nå følges opp. For hvis det ikke blir fulgt opp, er det ikke bare Riksrevisjonen som blir holdt for narr, men hele Stortinget og departementene – og det kan vi ikke finne oss i.

Ellers må jeg understreke at når det gjelder år 2000 og IT, er også vi i Fremskrittspartiet veldig opptatt av dette. Vi er glad for at Riksrevisjonen har hatt en streng hånd på rattet når det gjelder å styre etatene og komme med innspill overfor de forskjellige departementene. Vi tar det som en selvfølge at statsrådene, som skal ha det overordnede ansvaret i sine departementer, følger opp dette arbeidet så godt som mulig, slik at ikke lyset går og sykehus og utstyr ved årsskiftet står stille.

Jeg må også få si litt om en sak som jeg hadde ansvar for. Det gjelder Justisdepartementet og beslag i straffesaker. At Justisdepartementet, som er en etat som skal stå for lov og orden i Kongeriket Norge, ikke kan holde seg til gjeldende regelverk når det gjelder beslag – ifølge omtalen av det som har skjedd når folk er blitt straffet og det skulle tas beslag i ting – synes jeg, og det synes hele komiteen, er for dårlig. Så vi tar det som en selvfølge når justisministeren er syk for tiden, at den som fungerer, nå tar fatt på dette arbeidet slik at vi ikke kommer opp i den situasjonen at de politidistriktene som har vært med i den undersøkelsen som Riksrevisjonen henviser til, ikke følger opp og ikke har kontroll med det som blir gjort, og ikke følger rutineene når det gjelder beslag i straffesaker.

Ellers vil jeg henvise til de sakene som er omtalt i Dokument nr. 1. Jeg er glad for at en enstemmig komite står bak samtlige viktige prioriteringer og henstillingene til de enkelte departementene. Jeg tar det som en selvfølge at dette blir fulgt opp, og at det blir gjort noe med dette.

Svein Ludvigsen (H): Jeg viser til komitelederens innlegg, og kan bekrefte at han taler på hele komiteens vegne når han karakteriserer Dokument nr. 1 som et av de mest sentrale instrumentene vi har i forholdet mellom storting og regjering. Riksrevisjonen er altså Stortingets sentrale verktøy i denne sammenheng, og det er et verktøy som alle departementene og forvaltningen må ta på alvor.

Jeg sier det sånn fordi jeg også vil understreke det som de tre foregående talere har tatt opp, nemlig forholdet til Sjøfartsdirektoratet og Næringsdepartementet. Den holdning som er avdekket her, er ikke akseptabel. Jeg har vært på Stortinget siden 1989, satt første perioden i sjøfarts- og fiskerikomiteen og var deretter leder i næringskomiteen. Sjøfartsdirektoratet og regnskapsføringen der har vært kritisert helt siden jeg kom på Stortinget – uten at det har noen direkte sammenheng. Men nettopp fordi dette er en sak som har ligget der i hele dette tiåret, kan man oppleve et nytt slags år 2000-problem knyttet til dette spesielle direktoratet. Med de klare advarslene som

ligger i innstillingen, og som også er gjentatt fra denne talerstolen fra flere av partiene, går jeg ut fra at statsråden og de ansvarlige nede i Sjøfartsdirektoratet nå tar det på alvor og imøtekommer det som står klart i innstillingen, nemlig at disse forhold fra 1991 og utover skal være brakt i orden i løpet av 1999, og at regnskapet for 1999 skal være reviderbart i det kommende år.

Jeg skal ikke si noe mer enn det, for det er brukt så sterke ord allerede at jeg går ut fra at det ikke skal herske tvil i Sjøfartsdirektoratet om at nå er det alvor. Jeg går også ut fra som en selvfølge at også Riksrevisjonen nå lytter til det som blir sagt fra Stortingets talerstol, og av det så vel som av innstillingen forstås at de har full bakking på den jobben som nå må gjøres. Og hvis ikke Sjøfartsdirektoratet er i stand til å gjøre den jobben, må noen skiftes ut, slik at man blir i stand til dette. Dette kan ikke fortsette. Dette skal ikke bli et år 2000-problem i denne Regjeringen og denne forvaltningen.

Presidenten: Presidenten konstaterer at no begynner det å blåse storm. Det kan det vere vel verdt å merke seg.

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg tar ordet for å forsikre Stortinget om at også Regjeringen er svært opptatt av år 2000-problematikken. Mitt ansvar i Arbeids- og administrasjonsdepartementet er koordinering av den jobben som skal gjøres overfor statsforvaltningen. Det gjør vi gjennom forskjellige typer tiltak. Disse er intensivert siden Riksrevisjonen omtalte dette, og i det brev som vi har svart komiteen med, henvises det til en ny statusgjenomgang ved utgangen av januar. Den er nå gjennomført og blir en del av den meldingen som Nærings- og handelsdepartementet som det overordnede og koordinerende departement for hele år 2000-problematikken skal komme til Stortinget med i mars.

Vi har intensivert en hel rekke oppfølgingsoppgaver av felles karakter overfor statssektoren. Vi har også intensivert tiltakene overfor den delen av samfunnet som vi ikke har direkte instruksjonsmyndighet for, nettopp for å prioritere og komme i inngrep med kritiske samfunnsfunksjoner som vann, strøm og den type ting som statsadministrasjonen ikke direkte har hånd om, men som vi ser er en helt vesentlig forutsetning for at alle funksjoner skal kunne være i virksomhet også etter overgangen til år 2000.

I statsadministrasjonen er 2000-problematikken et linjensvar. Det betyr at det er den enkelte statsråd som har ansvar for sitt departement og de utenforliggende etater. Dette er intensivert gjennom vårt arbeid, men også gjennom en sterkere fokusering på dette problemet i Regjeringen.

Dette bare som en tilbakemelding til Stortinget om at vi har tatt Riksrevisjonens og også Stortingets merknader alvorlig, og at vi nå har full trykk på dette arbeidet for å forsikre oss om at vi kommer over årtusenskiftet med mist mulig problemer. Det viser seg at de store etatene i staten som kanskje har de mest kritiske funksjoner, som Rikstrygdeverket, Jernbaneverket og Statens Pensjonskasse, faktisk har kommet langt i denne type arbeid. Det

er en del små etater og områder i staten som ikke har kommet fullt så langt, men de vil bli fulgt opp ganske intensivt gjennom resten av dette året.

Statsråd Gudmund Restad: Med min bakgrunn som tidligere leder av Stortingets kontrollkomite, som det het den gangen, tar jeg Riksrevisjonens antegnelser absolutt på alvor, og jeg prioriterer høyt i mitt departement at antegnelse skal bli fulgt opp så raskt som mulig. Departementet er opptatt av at påpekte problemer fra Riksrevisjonens antegnelser på våre områder løses så raskt som mulig, og at etatene setter av tilstrekkelig ressurser til dette. Vi har derfor etablert en tett og systematisk oppfølging av antegnelsene med jevnlig rapportering. Antegnelsene er i tillegg gjenstand for særskilt omtale i tildelingsbrevene til underliggende etater og er fast tema på årsmøtene og andre kontaktmøter med etatene.

Jeg skal bare kort kommentere de temaer som er tatt opp på Finansdepartementets område.

Jeg har merket meg at både komitelederen og for så vidt flere av de øvrige fra komiteen som har hatt ordet, har pekt på problemene i forbindelse med det nye økonomireglementet. Komitelederen stilte spørsmålet om man har hatt et for høyt ambisjonsnivå, og om det kanskje er blitt noe for stort hastverk i den saken. Men han understreket også at dette ikke var ment som noen direkte kritikk av Finansdepartementet, og at det kanskje er et felles ansvar vi må ta. Komitelederen pekte på ett problem, nemlig at man kanskje har en noe manglende kompetanse i de etatene som er omfattet av økonomireglementet. Jeg skal derfor kort kommentere det som ble sagt.

Jeg viser først til Finansdepartementets seneste redegjørelse om denne saken for Riksrevisjonen, som er gjenlagt på side 33 i Dokument nr. 1. Finansdepartementet har til det følgende korte tilleggs kommentarer:

Det er fortsatt knyttet usikkerhet til hvorvidt skatteetatens økonomitjenesteprosjekt vil bli fullført som planlagt innen utgangen av året, men departementet ser fremdeles ingen grunn til å revidere mål og framdriftsplan for prosjektet. Skattedirektoratet gir dette arbeidet høy prioritet. Departementet vil gi en nærmere orientering om prosjektet i forbindelse med fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett.

Problemene knyttet til de negative konsekvenser av prosjektet for skattefogdkontorenes løpende regnskapsføring og rapportering synes nå å være færre og mindre enn før. Skatteetaten har iverksatt en rekke tiltak for å sikre tilfredsstillende kvalitet på dette arbeidet, og Skattedirektoratet har en tett oppfølging av skattefogdkontorene på dette området.

Litt også om konsernkontoordningen og innbetaling av merverdiavgift og avstemmingen her:

Skattedirektoratet har fra og med 18. januar i år tatt i bruk en ny maskinell rutine for behandling av merverdiavgiftstransaksjoner. Dette medfører at alle transaksjoner legges inn elektronisk. Skattedirektoratet opplyser at det er foretatt kontroller som viser at alle transaksjoner som er overført elektronisk fra betalingsformidlerne, er lastet inn i systemet, og at summene stemmer. Det gjenstår

imidlertid fremdeles noe arbeid i forbindelse med kontroll av tidligere innbetalinger.

Så skal jeg si noen få ord om skatte- og avgiftsmessig behandling av bokettersynsrapporter, som er et tredje tema som omhandles i Dokument nr. 1.

Finansdepartementet har i tildelingsbrev til skatteetaten for 1999 påpekt viktigheten av at det fortsatt arbeides målrettet for å få ned saksbehandlingstiden for bokettersynsrapportene.

Departementet har forutsatt at Skattedirektoratet følger særskilt opp ubehandlede rapporter som er eldre enn tre år, jf. vårt brev til Riksrevisjonen av 28. juli 1998. Det er nå opplyst fra Skattedirektoratet at restansene pr. 31. desember 1997 er redusert fra 1 425 080 000 kr til 286 338 000 kr. En stor del av nedgangen skyldes to saker ved Akershus fylkesskattekontor. Den ene saken, som beløp seg til 409 mill. kr, var til behandling i lagmannsretten i mai 1998. Den andre saken, som var en sak av samme art, var stilt i bero i påvente av denne domsavgjørelsen. Denne saken utgjorde 450 mill. kr. Her ble fastsettelsen foretatt i november 1998. For øvrig vil Skattedirektoratet følge opp restansesituasjonen løpende gjennom 1999.

Som nevnt i brevvekslingen med Riksrevisjonen, er også departementet opptatt av at statistikkgrunnlaget for henleggelse av bokettersynsrapporter og annullering av bokettersynsoppdrag bedres. I påvente av standardiserte, maskinelle løsninger har Skattedirektoratet bedt fylkesskattekontorene i sin rapportering for 1998 gjennomgå statistikken og foreta et slikt skille for 1998, dette også for å få en oversikt over om Skattedirektoratets vurdering av forholdet mellom henlagte rapporter og annullerte bokettersynsoppdrag er i tråd med den omtalte stikkprøven som ble foretatt ved et representativt fylkesskattekontor med mange henleggelse. Til nå har Skattedirektoratet mottatt slike rapporter fra ni fylker. Disse viser at det er annullert bokettersynsoppdrag i 162 tilfeller og henlagte rapporter i 21 tilfeller.

Resultatet av rapporteringen så langt viser, etter Skattedirektoratets vurdering, den samme tendensen som den omtalte stikkprøven. De henlagte rapportene gjelder for øvrig i det vesentlige såkalte nullrapporter, konkurstilfeller og tilfeller hvor det er kommet inn opplysninger som gjør at saken ikke følges videre opp.

Komiteen forutsetter at det etableres et system for rapportering av rapportrestanser med hensyn til skatteoppkrevernes arbeidsgiverkontroller. Jeg kan opplyse at Skattedirektoratet har satt i verk et slikt registreringssystem fra 1. januar i år.

Det fjerde som er nevnt på Finansdepartementets område, er produktavgift og arbeidsgiveravgift i fiskerieringen. Her er det bare å opplyse at ansvaret for produktavgiften er overført fra Finansdepartementet til Fiskeridepartementet med virkning fra 1. november 1998. Finansdepartementet har oversendt kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader til Fiskeridepartementet for oppfølging.

Så er det reist sterk kritikk både fra komitelederen og andre når det gjelder et område som riktignok ikke sorte-

rer under Finansdepartementet, men som gjelder Sjøfartsdirektoratets regnskap, som heller ikke for 1997 lot seg revidere. Jeg har stor forståelse for den skarpe kritikken som er kommet fram i Dokument nr. 1. Og siden nærings- og handelsministeren på grunn av reise er forhindret fra å være til stede her, skal jeg forsøke å ivareta hans interesser og forsikre at disse antegnelsene tas meget alvorlig i Nærings- og handelsdepartementet.

Arbeidet med å styrke økonomiforvaltningen er, ifølge det jeg har fått opplyst fra Nærings- og handelsdepartementet, et omfattende og ressurskrevende arbeid. Bemanning og kompetanse er styrket i departementet og i Sjøfartsdirektoratet.

Sjøfartsdirektoratet har i samarbeid med departementet laget en handlingsplan for å rette opp direktoratets økonomiforvaltning og implementere alle kravene i økonomireglementet. I løpet av 1998 er det lagt ned et betydelig arbeid i Sjøfartsdirektoratet bl.a. ved utvikling av nye retningslinjer og rutiner på regnskapsområdet, kompetanseheving av personalet og omorganisering av økonomifunksjonen for bedre å avklare ansvarsforhold. Som følge av dette er flere av de manglene som Riksrevisjonen tok opp i forbindelse med framleggelsen av direktoratets 1997-regnskap, allerede rettet opp. Regnskapet for 1998 er avlagt og avstemt. Arbeidet med å rette opp øvrige forhold og styrke regnskapsområdet generelt fortsetter i 1999. Blant annet vil kompetanseheving nødvendigvis ta noe tid, da dette først og fremst erverves gjennom det daglige regnskapsarbeidet.

Tilsvarende er arbeidet med å rette opp departementets egen økonomiforvaltning også høyt prioritert internt. Mange av forholdene ble rettet opp etter Riksrevisjonens gjennomgang av 1997-regnskapet, slik at 1998-regnskapet kan avlegges uten å være beheftet med slike mangler.

Jørgen Kosmo (A): Jeg tror jeg kan forsikre arbeids- og administrasjonsministeren om at Stortinget ikke har til hensikt å gjøre én enkelt statsråd ansvarlig for alt som skal skje i staten når det gjelder år 2000-problematikken. Vi er utmerket godt klar over at det er et linjeansvar, og at det er mange som må være med på å dele dette ansvaret.

Men i vår samfunnsordning der vi har ulike forvaltningsnivåer som har ansvaret for ulike ting – kommunene, fylkene og en rekke statsinstitusjoner – er det bare Regjeringen som sådan som kan ta et overordnet grep for at vi kan være sikre på at vi kan møte de utfordringene vi står overfor med år 2000-problematikken.

Det var egentlig det som var mitt poeng, at disse utfordringene ikke kan møtes av andre enn Regjeringen. Og hvis Regjeringen føler at det ikke er mulig å få andre viktige samfunnsinstitusjoner til å ta dette ansvaret fordi man ikke har instruksjonsmyndighet, har man et lovverk som er laget slik at i kriselignende situasjoner har Regjeringen alle fullmakter. Så en må ikke akseptere at lokale e-verk f.eks. ikke tar dette på alvor. I gitte situasjoner har etter min mening Regjeringen i forhold til slike problemer de virkemidler den trenger for å kunne ivareta vitale samfunnsinteresser. Men jeg understreker nok en gang:

Arbeids- og administrasjonsministeren skal være klar over at vi oppfatter det ikke slik at hun sitter med enansvaret for dette.

Så hører jeg hva finansministeren sier, og jeg er glad for den oppmerksomhet som nå rettes mot de ulike statsinstitusjonene som har problemer i forbindelse med overgangen til nytt økonomireglement. Det skal bli spennende å se Riksrevisjonens Dokument nr. 1 for regnskapsåret 1998, om det har gått slik vi alle håper, eller om disse problemene bare forflytter seg alt etter hvor vi flytter kompetansen. Det som jeg er mest bekymret for, er at vi i dette lille landet med begrenset tilgang på kompetanse i det offentlige og i det private næringsliv, og med et så høyt ambisjonsnivå som vi har på all verdens områder, kanskje ikke makter å gjennomføre dette på en så god måte som vi innbiller oss. Dette må vi være klar over når vi etablerer krav til oss selv, og kanskje være litt mer ettertenksomme når vi fastsetter tidsfrister for når dette skal gjennomføres. Det er egentlig helt åpenbart at når nesten alle etatene skal ha egen regnskapsfører og regnskapsføreren ikke har kompetanse, går dette galt.

Og hadde det vært private bedrifter hvor man ikke hadde vært i stand til å avlegge godkjente regnskap år etter år, hadde nok skattefogd og andre vært der med ganske hard hånd og sørget for å få satt dem på plass med loven i hånd. Derfor er det viktig at dette tas på alvor. Staten skal i sin regnskapsforvaltning være et eksempel for resten av samfunnet, og derfor ser jeg med spenning fram til Dokument nr. 1 for regnskapsåret 1998.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 2. (Votering, sjå side 2181)

S a k n r . 3

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelsene til statsregnskapene for 1992-1996 desidert «Til observasjon» (Innst. S. nr. 103 (1998-99), jf. Dokument nr. 3:1 (1998-99))

Odd Holten (KrF): Dokument nr. 3:1 omhandler hele 35 saker, hvorav ni saker fortsatt står «Til observasjon». Det er gledelig at det er en liten bedring i forhold til foregående år, men fortsatt er det ikke godt nok.

Når det anføres at Tollvesenets regnskap medfører betydelig usikkerhet knyttet til regnskapets inntektsside, er dette et meget dårlig signal å gi utad. Denne usikkerheten har vært i regnskapene for 1991 og 1993, og disse regnskapene er ikke godkjent. Dette kan vi ikke være bekjent av, og systemene må bli bedre. Nå må alt settes inn på å bedre systemene, og jeg forventer at dette arbeidet gis høy prioritet i Finansdepartementet og Toll- og avgiftsdirektoratet.

Det er også for meg grunn til å henlede oppmerksomheten på forvaltningen av motorkjøretøy i politiet. Det kan da umulig være nødvendig at det går både vinter og vår før ny instruks for motorkjøretøy i politiet blir utdelt og tatt i bruk. Jeg håper at dette vil bli ordnet omgående.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg skal være meget kort.

Holten tok opp antegnelsen til Toll- og avgiftsdirektoratets regnskap. Jeg har ikke noe annet å si til det enn at det gamle systemet for håndtering av motorvognavgiften, det såkalte MASYS, er hovedårsaken til det som er påpekt av problemer. Dette systemet bruker man ikke lenger til annet enn spørrefunksjoner. Årsavgiften for 1999 ble utskrevet på et nytt system i begynnelsen av februar i år. Innbetalingen forfaller 15. mars og vil bli behandlet av det nye systemet. Dermed håper jeg at de problemene man har sett fram til nå, er et tilbakelagt stadium.

Vidar Kleppe (Frp): Jeg vil si litt generelt om disse sakene som vi behandler i denne innstillingen.

Det går på det samme igjen. Jeg vil si fra Fremskrittspartiets side at det er noe rart som brer seg i departementene og de enkelte etatene – de som er så flinke til overfor andre å komme med pålegg og retningslinjer som skal følges til punkt og prikke. Her har vi en kultur – ja, jeg vil si en ukultur – som går på at en ikke har orden og system i sitt eget bo. Det er veldig bra at Riksrevisjonen gjør en slik god jobb som de gjør, og stadig følger opp de enkelte etatene og departementene. Gang på gang får vi på Stortinget forsikringer om at forholdene skal bli rettet opp, og at feilene og manglene skal bli rettet opp. Så får vi stadig tilbakemeldinger og unnskyldninger som går på at kompetansen ikke er god nok når det gjelder økonomiforvaltningen og regnskapsoppfølgingen. Og når departementene og de enkelte etatene innenfor offentlig og statlig sektor, som skal gå foran med et godt eksempel, ikke har den kompetansen som er nødvendig, vil jeg si det så sterkt som at da er det på tide at Regjeringen foretar seg noe drastisk. For en kan ikke alltid overfor Stortinget komme med den unnskyldningen at en mangler kompetanse, at en mangler det verktøyet en skal ha for å følge opp det som Stortinget har sagt, og det som Riksrevisjonen har påpekt.

Her må vi få en bedring på alle områder. Hvis vi hadde sett dette i sammenheng, og sakene hadde kommet ut til offentligheten, tror jeg at både pressen og andre kunne boltre seg i det ene – som de ville ha betegnet det – skandaleprosjektet etter det andre. Jeg synes det er uverdigg at statlige etater ikke følger bedre opp enn de gjør, og at de hele tiden finner vikarierende argumenter ved å skylde på andre. Systemene som de har framlagt for oss, er så bra når det gjelder både økonomistyring og annet, og bare de får de og de bevilgningene, så skal dette rette på seg! Og så ser en at dette ikke skjer.

Det er kanskje lite grann på kanten av de enkeltsakene vi behandler – men allikevel er det ikke det. For hvis en gjennomgår og ser på alle disse sakene, er det en rød tråd som går igjen her: mangel på styring, mangel på oppfølging og mangel på kompetanse i forhold til det regelverket som alle andre i denne nasjonen må forholde seg til.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 3. (Votering, sjå side 2181)

S a k n r . 4

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, m.v. for 1997 (Innst. S. nr. 104 (1998-99), jf. Dokument nr. 3:2 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bede om ordet. (Votering, sjå side 2181)

S a k n r . 5

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om oppnevning av et utvalg for vurdering av konsekvensene som den tiltakende bruk av fullmaktslover har for befolkning og næringsliv (Innst. S. nr. 87 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:15 (1998-99))

Jørgen Kosmo (A) (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg kan i og for seg gjøre dette forholdsvis enkelt.

Stortinget har full kontroll med dette. Det er Stortinget som vedtar lover, ingen andre. Det er Stortinget som gjennom sin lovgivning bestemmer om det skal være anledning for Kongen eller for de ulike departementene til å utarbeide forskrifter og retningslinjer. Det er gjennom lovens forarbeid og gjennom lovens behandling her i Stortinget at retningslinjene for det materielle innhold i disse forskriftene fastlegges. I utgangspunktet vil jeg si at når en stortingsrepresentant – en stortingsrepresentant som ikke representerer noe politisk parti – søker å velte ansvaret for at det er blitt for mange forskrifter, over på de ulike statsinstitusjoner utenfor Stortinget, så er jo det helt feil. Det er Stortinget selv som bestemmer dette, og det er Stortinget som må ta ansvaret hvis de føler at det er behov for å rydde opp, ved å stramme inn det som man kaller fullmaktslovgivning.

På den annen side viser det seg gang på gang at Stortingets lovgivning ikke kan være uttømmende. Det må være anledning for forvaltningen til å gi forskrifter og særskilte bestemmelser på bestemte områder, for det er umulig gjennom lovens forarbeid og stortingsbehandlinger å greie å fange opp alle ulike deler.

Så kan man jo i ulike politiske partier her i Stortinget ha den oppfatning at Stortinget går for langt i å detaljregulere folks hverdag. Det er et politisk spørsmål. Det er ikke spørsmål om hvordan lovene utformes. Den politiske kampen får man ta her i Stortinget når man behandler de lovene, f.eks., som Høyre her har påpekt, lotteriloven, tvistemålsloven, våpenloven og regnskapsloven. Det er ikke lovene i seg selv som er av en slik karakter at de plager folk unødigg i hverdagen. Det er det som Stortinget selv har bestemt og lagt vekt på gjennom utformingen av lovverket, som gir Regjeringen og andre statlige institusjoner mulighet til å lage forskrifter og utfyllende regler.

Derfor har en samlet komite sagt at dette forslaget bør avvises. Det har vi da gjort, slik det framgår av innstillingen, med ulik begrunnelse.

Svein Ludvigsen (H): Det er en enstemmig komite som mener at det ikke er behov for å oppnevne et spesielt utvalg for å vurdere konsekvensene av den tiltakende bruken av fullmaktslover. Vi i Høyre erkjenner, i likhet med komitelederen, at fullmaktslovene nok har økt i omfang, men det er Stortinget selv som er lovgiveren, og dermed er det også Stortinget som til enhver tid tar stilling til utformingen av loven og har kontroll med hvor omfattende fullmakter vi skal tildele forvaltningen. I denne forbindelse er det relevant å vise til at kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. S. nr. 296 for 1995-96 hadde en særskilt og grundig gjennomgang av forskrifter fastsatt i statsråd for siste halvår i 1995. Det er et eksempel på at Stortinget som lovgiver også har kontrollansvar med hensyn til forskriftene som utformes i lovens etterkant. Stortingets hensikt med å opprette kontroll- og konstitusjonskomiteen var nettopp å styrke Stortingets kontroll med Regjeringens myndighetsutøvelse, og statsråders protokoller, herunder forskriftene, er et hovedelement i Stortingets kontrollutøvelse.

Når en samlet kontroll- og konstitusjonskomite avviser forslaget om å oppnevne et særskilt utvalg for å vurdere konsekvensene av de vedtakene som Stortinget selv gjør, og som Regjeringen utfyller med forskrifter, må det ikke tolkes dit hen at Høyre undervurderer problemene som tas opp i forslaget.

Høyre har for sin del vært opptatt av dette lenge og har tatt konsekvensen av det ved å foreslå begrensninger i bruken av fullmaktslover. I innstillingen viser vi til forslaget som vi har kommet med i flere tiår, som en dokumentasjon på at vi er oppmerksom på problemene. Men Høyre er på en måte enig med forslagsstilleren i at dette er et problem som krever stadig aktpågivenhet fra Stortingets side, og at vi må begrense fullmaktslovgivningen fordi den klart kan komme i konflikt med rettssikkerheten.

Konklusjonen blir at i våre bestrebelser på å begrense fullmaktslovgivningen og sikre borgernes rettssikkerhet, er det Stortinget selv som må være vokter. Vi kan ikke delegere det til et utvalg. Høyre er oppmerksom på farene og bidrar derfor gjennom utformingen av lovene direkte til en begrensning i bruken av fullmaktslover og dermed hindre eventuelle uheldige konsekvenser. Men vi ser ikke at et utvalg skulle være et egnet verktøy i denne sammenheng.

La meg også vise til, selv om det ikke er helt sammenliknbart, at representantene Erna Solberg og Sverre J. Hoddevik fra Høyre i Dokument nr. 8:9 for 1998-99 fremmet forslag om å nedsette et uavhengig utvalg som skal gjennomgå lover, forskrifter, rundskriv og andre reguleringer knyttet til det kommunale selvstyret, til kommunalt byråkrati og til kommunal ressursbruk. Det gir en helt annen innfallsvinkel til disse problemstillingene. For eksempel ser vi at det er behov for en gjennomgang av den statlige styringen av kommunalsektoren, men det kan ikke overføres til det som forslagsstilleren tar opp når det gjelder å begrense fullmaktslovgivningen generelt. Derfor står Høyre sammen med en samlet komite om at et utvalg i denne sammenhengen ikke er et egnet

virkemiddel. Det er Stortinget som skal utøve denne kontrollen, det er Stortinget som utformer lovene, og dermed er det også Stortingets ansvar å begrense fullmaktslovgivningen og de uheldige virkningene av den.

Steinar Bastesen (TF): Det var interessant å høre både saksordføreren og representanten Ludvigsens framstilling av at de er enig med meg. De kan ikke være enig med meg likevel! Det var jo litt artig. Det er nettopp slike saker som det er viktig for Stortinget å diskutere. Det er vel derfor vi er i denne salen.

Når jeg har fremmet forslag om å nedsette et utvalg, er det for å se på bruken av fullmaktslovene, og at Stortinget tiltakende og stadig vekker har gitt fra seg makt og kontrollmyndighet, i og med at man gir skiftende regjeringer fullmakt til å utferdige kgl. resolusjoner og overlater til embetsverket å utferdige forskrifter.

Jeg skal ta et spesielt eksempel. I fiskerinæringen betrakter vi oss som totalt rettsløse – *rettsløse*, president. Jeg skal forklare hvordan det fungerer. Vi har saltvannsfiskeloven som regulerer fiskeriene. Forskriftene i kgl. resolusjoner er utformet veldig generelt, og det blir opp til kontrollørene og embetsverket som er ute i felten, å tolke, etter forvaltningens frie skjønn, hvordan regelverket skal brukes. En fisker kan prøve dette så mye han vil for retten, men domstolene tar ikke stilling til, eller er avskåret fra, å gripe inn overfor forvaltningens frie skjønn. Forstår presidenten det? Det er det som er problemet. Det gjelder ikke bare i fiskerinæringen, det gjelder også i en rekke andre næringer som har akkurat det samme problemet. Det er Stortinget som har gitt fullmakt til at det skal være slik. Selvfølgelig går det ut over rettssikkerheten. Det går absolutt ut over rettssikkerheten, og Stortinget har ikke mulighet til å kontrollere. Vi har allerede gitt fra oss fullmakter.

Vi kan ta en annen sak som vi diskuterte i fjor, Kystverneplan Nordland, som var klar til å klubbes i Regjeringen, før Stortinget grep inn. Da hadde Stortinget gitt fra seg fullmakten i forbindelse med revidert landsplan for naturparker. Departementet hadde fullmakt til å iverksette planen uten videre diskusjon og uten at høringsinstansene fikk reell innflytelse. De har ikke reell innflytelse, for departementet har allerede fått fullmakter.

Jeg må spørre: Er det ikke slike ting som Stortinget skal gripe fatt i? Er det for mye forlangt å nedsette et utvalg for å se på disse problemene, et utvalg som kunne legge fram en innstilling for Stortinget som man kunne diskutere? Er det for mye forlangt?

Jeg tror ærlig talt at komiteen ikke har forstått forslaget mitt, så jeg ser ikke bort fra at jeg kommer tilbake med det i en annen form. – Takk.

Vidar Kleppe (Frp): Vi i Fremskrittspartiet har skjønnet hva Bastesen er ute etter, og derfor har vi også sagt i våre merknader i innstillingen at vi synes det er viktig å begrense fullmaktslovgivningen til et minimum.

Som Bastesen var inne på, er tolkningen av regelverket et problem, spesielt i enkelte departement. Særlig når

det gjelder fiskerisektoren, vil jeg våge den påstanden at har man gode kontakter i departementet, så er det det mest utrolige man kan få til på grunn av at vi har et regelverk, en fullmaktslovgivning, som gir makt og myndighet til dem som behandler disse sakene. Derfor har vi fra Fremskrittspartiets side understreket at vi synes det er viktig at vi får et bredt sammensatt utvalg for å vurdere konsekvensene av den tiltakende bruken av fullmaktslover. Og det vil vi sette inn i et historisk perspektiv, for det er klart at på dette området har vi gitt fra oss mye makt når det gjelder tolkning av regelverket. Så vi støtter initiativet.

Som hr. Ludvigsen var inne på, hadde Høyre et forslag med litt andre tanker, men som samtidig gikk på det samme, men det gjaldt offentlig sektor. Men hovedprinsippene går igjen på det samme. Flertallet sa der nei til at vi skulle få en gjennomgang av det regelverket som kommunene på sin side er utsatt for når det gjelder statlige myndigheter – forskrifter, lovgivning, makt og myndighet. I denne innstillingen var flertallets begrunnelse for det at dette først og fremst var et politisk spørsmål. Ja, det er et politisk spørsmål, og det er derfor representanten Bastesen har tatt det opp, slik at vi skal få en gjennomgang av dette. Men fra Fremskrittspartiets side vil vi også utvide forslaget, slik at vi kan se dette i en litt større sammenheng enn det som ligger i Bastesens forslag. Men fra Fremskrittspartiets side er vi fullt beredt til å støtte initiativet fra representanten Bastesen. Og som jeg også nevnte i stad: Det står i våre merknader at vi er redd for den tiltakende bruken som vi ser på dette området. Det må også være et poeng at vi får en gjennomgang som er med på å vitalisere både Kommune-Norge og det politiske systemet. Men flertallet vil altså ikke det, fordi det hele tiden – og der kjenner vi i Fremskrittspartiet oss igjen – kan virke slik at dersom det kommer et godt politisk initiativ fra andre enn dem som stort sett har hatt makten oppigjennom i denne salen, skal det stemmes ned.

Vi støtter forslaget, og vi synes det er bra, men vi vil utvide det.

Harald Hove (V): På mange måter er det et gammelt spørsmål som representanten Bastesen her reiser, gjennom forslaget om en komite til å se gjennom Stortingets fullmaktslovgivning. Det har vært en gjenganger iallfall de siste 30-40 år å stille spørsmål om tiltakende fullmaktslovgivning og å gi uttrykk for skepsis og betenkeligheter ved det.

Jeg tror at skal man gå inn i disse spørsmålene, er man i hvert fall nødt til å erkjenne behovet for at Stortinget delegerer lovgivningsmyndighet til regjering, til kommuner og fylkeskommuner. En innfallsvinkel til dette spørsmålet som går ut på at dette nærmest ikke skulle være ønskelig, eller at det skulle være unødvendig, er ikke særlig konstruktiv eller formålstjenlig hvis man ønsker å få gjort noe med at en del fullmakter nok tidvis kan bli for omfattende.

Jeg tror at hvis man skal gå inn på dette spørsmålet og ha en viss mulighet for å kunne få til noe, må man skille

mellom to problemstillinger. Det ene er antall regler med delegasjon, og det andre er hvordan man utformer delegasjonsreglene. Man kan kanskje ofte oppnå mer på det siste området enn det første. Det betyr at Stortinget må være opptatt av at man, når man delegerer myndighet til Regjeringen, også sier noe om hvordan denne myndighet skal kunne utøves. Spørsmål som Stortinget kanskje da bør være opptatt av, er f.eks.: Er det meningen å skulle kunne gi presiseringer til loven? Er det meningen at man skal kunne utvide loven i én retning, men ikke i en annen retning?

På mange måter er det spørsmålet som representanten Bastesen tar opp, et spørsmål om kvaliteten på lovgivningen. Jeg tror at vi som lovgivende forsamling skal erkjenne at det er et kontinuerlig arbeid å sikre at kvaliteten på det lovgivningsarbeidet vi utfører, er så god som mulig. Det er et spørsmål som det er all grunn til å understreke at både Regjeringen, som tross alt oftest er forslagsstiller når det gjelder lovforslag, Stortinget og de enkelte stortingskomiteene bør være seg kontinuerlig bevisst. Hvis vi skulle stille oss et spørsmål om hva Stortinget eventuelt kunne gjøre i denne sammenheng, kunne det kanskje være: Skulle vi kreve en skikkeligere begrunnelse fra Regjeringens side når den kommer med forslag om å bli delegert lovgivningsmyndighet, altså stille krav om at dette er noe som skal begrunnes særskilt, og kanskje på en grundigere måte enn det som er situasjonen i dag? Jeg tror også det er all grunn til å understreke at de enkelte stortingskomiteene, som her behandler lovforslagene, har et ansvar i tilknytning til dette arbeidet.

Regjeringen har sagt at det er et viktig mål å skape et enklere Norge, og i tilknytning til arbeidet med et enklere Norge er det å se på bruken av delegert lovgivningsmyndighet, se på det store antallet med forskrifter og enkeltregler man får, et viktig poeng.

Det fremgår av det jeg har sagt, at det er grunn til å understreke viktigheten av det spørsmålet som representanten Bastesen reiser. Men å skulle gå inn i dette problemet gjennom å oppnevne et utvalg og tro at man på den måten skulle ha mulighet til å få en gjennomgang av dette, mener jeg er helt urealistisk. Som det har vært påpekt tidligere fra andre, er nok situasjonen den at den eneste måten å håndtere dette på er gjennom årvåkenhet i det kontinuerlige lovgivningsarbeidet – ved at man skjærper Regjeringen som forslagsstiller, ved at de enkelte stortingskomiteene er opptatt av dette når man behandler lovforslaget, og ved at kontroll- og konstitusjonskomiteen er opptatt av å gjøre den jobben kontroll- og konstitusjonskomiteen skal i forhold til statsrådsprotokollene og kontrollen med Regjeringen og forvaltningen.

Representanten Ludvigsen hadde et problem, nemlig at han på et vis så at det forslaget Høyre hadde fremmet vedrørende kommunesektoren og en gjennomgang der, hadde en viss parallell til dette. Jeg vil nok hevde at parallellen var atskillig større enn den Ludvigsen i sin nærmere begrunnelse ville innrømme. Jeg tror at statlig styring av kommunesektoren og bruk av fullmaktslovgivning har det til felles at politisk vilje til å gjøre noe med det og å være våken når det gjelder disse spørsmålene i

de enkelte konkrete sammenhenger, er, når det kommer til stykket, den eneste måten en kan få gjort noe med dette på.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Svein Ludvigsen (H): Representanten Bastesen sa i sitt innlegg at han var litt forundret over at Høyre var enig i hans forslag, men samtidig sa at vi var uenig. Her tror jeg det er viktig for Bastesen både å høre hva vi sier, og å lese Høyres merknad i innstillingen. For vi er enig i beskrivelsen – det er helt riktig som representanten tar opp, at dette er et tiltakende problem. Men det er virkemidlet vi er uenig i. For oss handler det om at Stortinget, som også Bastesen sa, skal ta igjen makten, men da kan man ikke sende saken til et utvalg for å utrede dette. Å skille mellom lov og forskrift og å gi fullmakter til forvaltningen må foregå i komiteene, det må foregå i odelsing og i lagting – i Stortinget. Beskrivelsen er vi altså enig i, men resepten er feil – derfor kan vi ikke gå inn i det. Vi ønsker å ta kampen om makten, som Bastesen sa, for hver enkelt sak i Stortinget. Det er der vi må gjøre det, for det er Stortinget som er lovgiver, og det er også vi som skal foreta den kontrollen.

Steinar Bastesen (TF): Jeg vil bare benytte anledningen til å gjøre det helt klart at jeg er fullstendig klar over at Regjeringen må ha fullmakt til å utøve sin gjerning, og at den selvfølgelig må ha anledning til å gjøre det etter beste skjønn. Men det er viktig at de forskriftene som blir laget, ikke er for generelle. Det er det Stortinget må passe på – at det ikke blir utferdiget generelle forskrifter, hvor man overlater til embetsverkets frie vurdering hva som er rett og galt. For det er jo i strid med rettsoppfatningen til vanlige folk når de rett og slett blir mishandlet etter trynefaktoren i enkelte tilfeller. Så galt kan det i realiteten være. Hvis en kontrollør utøver myndighet ut fra sin egen vurdering, i og med at han har fullmakt fra departementet og Stortinget med hjemmel i en generell forskrift, er ikke det rettsstaten Norge verdig.

Dette er vi nødt til å begynne å se på. Og vi har en masse tilfeller som vi kan vise til. Den debatten er vi nødt til å ta. Om dere ikke vil ta den i dette tilfellet, så er vi nødt til å ta den debatten. Derfor sa jeg i stad at vi ikke er ferdige med dette spørsmålet. Det kommer vi til å komme tilbake til, gjerne i en annen form. Men det er ikke sikkert at det da er representanten Bastesen som fremmer forslaget. Da er det vel en annen som har oppdaget hvilken god politisk sak dette i realiteten er.

Presidenten: Neste inntegnede taler er Jørgen Kosmo. Representanten Kosmo har ordet for annen gang og har en taletid på inntil ti minutter.

Jørgen Kosmo (A): Det holder med ti minutter!

Representanten Bastesen er opptatt av at man ikke skal ha folk som flyr rundt her i landet og passer på og liksom arbeider etter eget hode. Det høres ut som om

«han derre staten» stort sett bare er opptatt med å drive trolldrap overfor folk. Det er jo ikke slik det er.

Det lages et regelverk i tilknytning til de ulike lovene for at man skal ha likebehandling og et visst minimum av krav til rettssikkerhet i dette land. Så kan det være at den hjemmelen som blir gitt av Stortinget, enkelte ganger blir tøyd litt langt. Da har vi jo Riksrevisjonen og kontroll- og konstitusjonskomiteen i Stortinget som har plikt til å forsøke å taue dette inn og invitere Stortinget til å rette lede forvaltningen. Det har vi full mulighet til.

Jeg sitter ikke med det samme inntrykket som representanten Bastesen gjør, at embetsfolk i Norge stort sett er ute etter å plage folk. Det er jo ikke slik. Representanten Bastesen tilhører en næring – han har i alle fall gjort det før han ble stortingsrepresentant – som er helt avhengig av at man har et ekstremt rigid regelverk rundt sin virksomhet, ellers blir jo havet tomt. Det kan hende at det er de konfliktene som representanten Bastesen fra tid til annen er oppe i som utøvende i yrket sitt og som stortingsrepresentant, som gjør at han føler den situasjonen han er kommet opp i, beklemmende.

Vi hadde en sak i Dokument nr. 1 i dag som omhandlet ordningen med produktavgift for førstehåndsomsetning i fiskerinæringen, der kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde en anmerkning i forhold til utviklingen av forskriften og den hjemmelen man hadde gitt. Det var ikke så veldig mange representanter fra de ulike partiene som ikke tilhørte kontroll- og konstitusjonskomiteen, som brydde seg om det spørsmålet da vi hadde det til behandling. Det skulle de ha gjort, for det er et spørsmål hvor man går ganske langt utover det som jeg oppfatter var Stortingets intensjon med loven. Men her er vi i Stortinget i en eksklusiv situasjon, hvor vi har anledning til å behandle disse spørsmålene når vi måtte ønske, og faktisk ikke er avhengige av noe utvalg. Jeg kan forsikre representanten Bastesen om at vi i komiteen utmerket godt har forstått hva han mente, men vi syntes liksom ikke at det var noe særlig godt forslag. Derfor har vi avvist det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2182)

S a k n r . 6

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Glommens og Laagens Brukseierforening. Ny konsesjon for regulering av Osensjøen (Innst. S. nr. 105 (1998-99), jf. St.prp. nr. 69 (1997-98))

Torny Pedersen (A) (ordfører for saken): Denne saken er en meget gammel hjemfallssak. Glommens og Laagens Brukseierforening fikk den 5. juli 1928, på vegne av Borregaard og Hafslund, konsesjon på regulering av Osensjøen i 50 år.

Det betyr at hjemfallsoppgjøret skulle ha skjedd i juli 1978.

Allerede i 1975 søkte Glommens og Laagens Brukseierforening på vegne av Borregaard og Hafslund om fornyet konsesjon for sine andeler i Osensjøen. I 1977 tok

kommunene Trysil og Åmot opp saken om hjemfallsoppgjøret. Det skjedde ingenting da, og siden har kommunene gjentatte ganger hatt saken på dagsordenen. Det måtte altså gå nesten 21 år før saken kom til Stortinget. Komiteen vil presisere at så lang behandlingstid på hjemfallssaker må unngås i framtiden.

Det som er noe utrolig, er at det går an å drive et kraftanlegg i over 20 år uten en formell konsesjon. Men som sagt, nå er altså saken her.

Da Glommens og Laagens Brukseierforening fikk konsesjon i 1928, ble det ikke krav om næringsfond.

Osen-reguleringen gir en ikke uvesentlig kraftøkning som er stilt til disposisjon for kraftproduksjon. Denne reguleringen har i løpet av 70 år ført til skader og ulemper på både natur og delvis eiendom, som igjen har ført til redusert næringsvirksomhet og tap av inntekter.

At saken har tatt så lang tid, bør også vektlegges med hensyn til tap av inntekter for kommunene.

I denne saken ble konsesjon gitt på ubegrenset tid for alle deltakerne i Osen-reguleringen, og staten vil således ikke benytte seg av hjemfallsretten. Grunnen til det er de endringene i vassdragsreguleringsloven som ble vedtatt ved lov 11. juni 1993, der det heter at uten eierskap til vannfall eller kraftverk i vassdraget har staten ingen økonomisk fordel av å iverksette hjemfall. Trysil og Åmot kommuner kan da ikke tildeles hjemfallsandeler av reguleringen, da det ikke foreligger noe hjemfall, og det vil heller ikke forekomme noe framtidig oppgjør i forbindelse med Osensjøen.

Det er av stor betydning for kommunene Trysil og Åmot at man under denne behandlingen av fornyet konsesjon, som da er endelig, vurderer kravet om næringsfond som også skal være en kompensasjon for naturinngrep og næringsstap i forbindelse med kraftutbyggingen og reguleringen.

Men selv med disse argumentene og kriteriene er det ingen automatikk i at kommunene har krav på næringsfond, selv om hjemfall ikke gjøres gjeldende. Dette er etter vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 17 en vurdering av om det foreligger særlige forhold som tilsier pålegg om næringsfond. I denne saken mener komiteen det er riktig at vurderingen tilsier næringsfond.

Jeg er sikker på at Trysil og Åmot kommuner vil forvalte dette næringsfondet etter forskriftene, og jeg er meget glad for at hele komiteen var enig om å forhøye beløpet til næringsfondet i forhold til den framlagte proposisjonen, selv om vi fikk et flertall og et mindretall angående beløpets størrelse.

Flertallet i komiteen mener å ha imøtekommert kommunene på en god måte.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg representerer det mindretallet som saksordføreren viste til, og ønsker at Stortinget i sterkere grad skal koma Trysil og Åmot kommunar i møte. Bakgrunnen for dette er spesielt to ting. Det eine er, som kommunane peikar på, at dette området er veldig næringsvakt og dermed treng å utvikla næringslivet. Det andre er det som Trysil og Åmot peikar på, nemleg at ei regulering forringar naturen og dei res-

sursane som er knytte til dette. Dette trur eg me i komiteen er einige om, og det gjev grunnlag for, etter mi meining, å auka kompensasjonen for dei kommunane.

SV føreslo 10 mill. kr og vil skryta av resten av komiteen når dei nå har kome oss i møte og føreslår 8 mill. kr. Det er bra, men SV tar likevel opp forslag om 10 mill. kr., men vil subsidiært støtta innstillinga.

Presidenten: Representanten Langeland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

(Votering, se side 2182)

S a k n r . 7

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om å foreta genettesting av ulv i Norge (Innst. S. nr. 96 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:20 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 2182)

L o d v e S o l h o l m tok her over presidentplassen att.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutt, sa

presidenten: Vi går då til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Per Roar Bredvold sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet og Høgre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen overføre forhandlingsansvaret for undervisningssektoren (grunnskoler og videregående skoler) til kommuner/fylkeskommuner.»

Det blir først votert over forslaget og deretter over innstillinga.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet og Høgre vart med 69 mot 27 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 11.58.05)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:105 (1997-98) – forslag fra stortingsrepresentantene Ursula Evje og Ulf Erik Knudsen om overføring av forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet fra staten til fylkeskommunen/kommunen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde tilrådd:

I.

Utdrag fra statsregnskapet for 1997 vedlegges protokollen.

II.

Antegnelse til statsregnskapet for 1997 vedkommende

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
 Barne- og familiedepartementet
 Finans- og tolldepartementet
 Fiskeridepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Justisdepartementet
 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
 Kommunal- og regionaldepartementet
 Kulturdepartementet
 Landbruksdepartementet
 Miljøverndepartementet
 Nærings- og handelsdepartementet
 Olje- og energidepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Sosial- og helsedepartementet
 Utenriksdepartementet

blir desidert i samsvar med innstillingen fra Riksrevisjonen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 3:1 (1998-99) – Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1992-1996 desidert «Til observasjon» – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 3:2 (1998-99) – Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, m.v. for 1997 med

AS Rehabil
 Statsbygg Invest AS
 Norges Bank
 Den Norske Bank ASA

Christiania Bank og Kreditkasse ASA
 Statens Kantiner SF
 Norsk Eiendomsinformasjon AS
 Industrijeneste AS
 Norsk Synkrotronforskning AS
 Sem Gjestegård AS
 UNINETT AS
 Statens lånekasse for utdanning
 Studentsamskipnadene
 Akvaforsk AS
 Christian Michelsen Research AS
 Forskningsparken AS
 Forskningsparken i Ås AS
 Instrumenttjenesten AS
 NORUT -GRUPPEN AS
 SIVA – Selskapet for industrivekst SF
 Den Norske Stats Husbank
 Norges Kommunalbank
 Norsk riksringkasting AS
 Den Nationale Scene AS
 Den Norske Opera AS
 Nationaltheatret AS
 Norsk Film AS
 Rogaland Teater AS
 Trøndelag Teater AS
 Nye Carte Blanche Danseteater AS
 Drevsjø Trelast AS
 Statens Skogplanteskoler AS
 Statkorn Holding AS
 Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO)
 Statskog SF
 Statens Landbruksbank
 Norsas AS, Norsk Kompetansesenter for avfall og gjenvinning
 Norsk Avfallshandtering AS (NOAH)
 Polarmiljøsenteret AS
 Arcus AS
 Bjørnøen AS
 Kings Bay Kull Compani AS
 AS Kongsberg Våpenfabrikk
 AS Olivin
 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS
 Sulitjelma Bergverk AS
 Svalbard Samfunnsdrift AS
 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)
 Kongsberg Gruppen ASA
 Norsk Hydro ASA
 Norsk Jetmotor ASA
 Norsk Vekst ASA
 Raufoss ASA
 Sydvaranger ASA
 Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)
 Statkraft SF
 Statnett SF
 Telenor AS
 NSB BA
 Postbanken BA
 Posten Norge BA
 SAS Norge ASA

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS
 Nordic Aviation Resources AS
 Oslo Lufthavn AS
 Norsk Medisinaldepot AS
 Medinnova SF
 A/S Vinmonopolet
 NORDFUND
 - vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:15 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om oppnevning av et utvalg for vurdering av konsekvensene som den tiltakende bruk av fullmaktslover har for befolkning og næringsliv – avvises.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken mot 1 røyst.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland sett fram eit forslag på vegner av Sosialistisk Venstrepartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber konsesjonæren om å innbetale til næringsfond i Trysil og Åmot kommuner til sammen 10 mill. kroner i tillegg til konsesjonsavgiftene.»

Det blir først votert over forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og deretter over innstillinga.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart mot 6 røyster ikkje vedteke.

Komiteen hadde tilrådd:

1. Stortinget samtykker i at staten ikke skal benytte hjemfallsretten for 19,48 pst. av reguleringen av Osensjøen.
2. Stortinget samtykker i at Glommens og Laagens Brukseierforening gis tillatelse til fortsatt regulering

av Osensjøen i samsvar med forslag i St.prp. nr. 69 (1997-98).

3. Stortinget samtykker i at det som vilkår for konsesjonen fastsettes at konsesjonæren skal innbetale 8 mill. kroner til et næringsfond for Trysil og Åmot kommuner.
Næringsfondet faller til betaling når konsesjon er gitt.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:20 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om å foreta gentesting av ulv i Norge – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

S a k n r . 8

Referat

1. (131) Forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen om rett til dekning av nødvendige utgifter til hjelpemidler, skolemateriell og utgifter knyttet direkte til godkjent attføringsopplegg (Dokument nr. 8:33 (1998-99))
Samr.: Blir sendt kommunalkomiteen.
2. (132) Forslag fra stortingsrepresentantene Steinar Bastesen, Kenneth Svendsen og Vidar Kleppe om at båtøiere/fiskere og fangstfolk som er innvalgt på Stortinget eller sitter i regjering, skal beholde alle sine fiskerettigheter den tid de utfører sine verv (Dokument nr. 8:31 (1998-99))
Samr.: Blir sendt næringskomiteen.
3. (133) Forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om justering av normaltariffen som vil gjøre det mulig for praktiserende avtalespesialister å utføre dagkirurgiske inngrep innenfor avtaleverket og dermed redusere/fjerne ventelister (Dokument nr. 8:32 (1998-99))
Samr.: Blir sendt sosialkomiteen.

Møtet slutt kl. 12.05.